

Дніпровська академія музики
Бібліотека

**«СИМВОЛ ТВОЄЇ
СВОБОДИ»:**
до Дня Державного
Герба України

Віртуальна виставка

Дніпро-2025

Шанобливе ставлення до державних символів, виховання патріотичних почуттів і гордості за власну країну є крихітною, але дуже важливою сходиною в закладенні духовних основ державності. Як державний символ Державний Герб України, тризуб, був затверджений Постановою Верховної Ради України №2137-ХІІ від 19 лютого 1992 року.

Вже багато століть герб єднає українців. Український тризуб уособлює для нас зв'язок поколінь, прагнення українського народу до власної державності, соборності та незалежності. Ставши Державним Гербом сучасної незалежної України, тризуб символізує спадкоємність традицій та уособлює тисячолітній зв'язок поколінь – минувшини, сьогодення та майбутнього.

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ

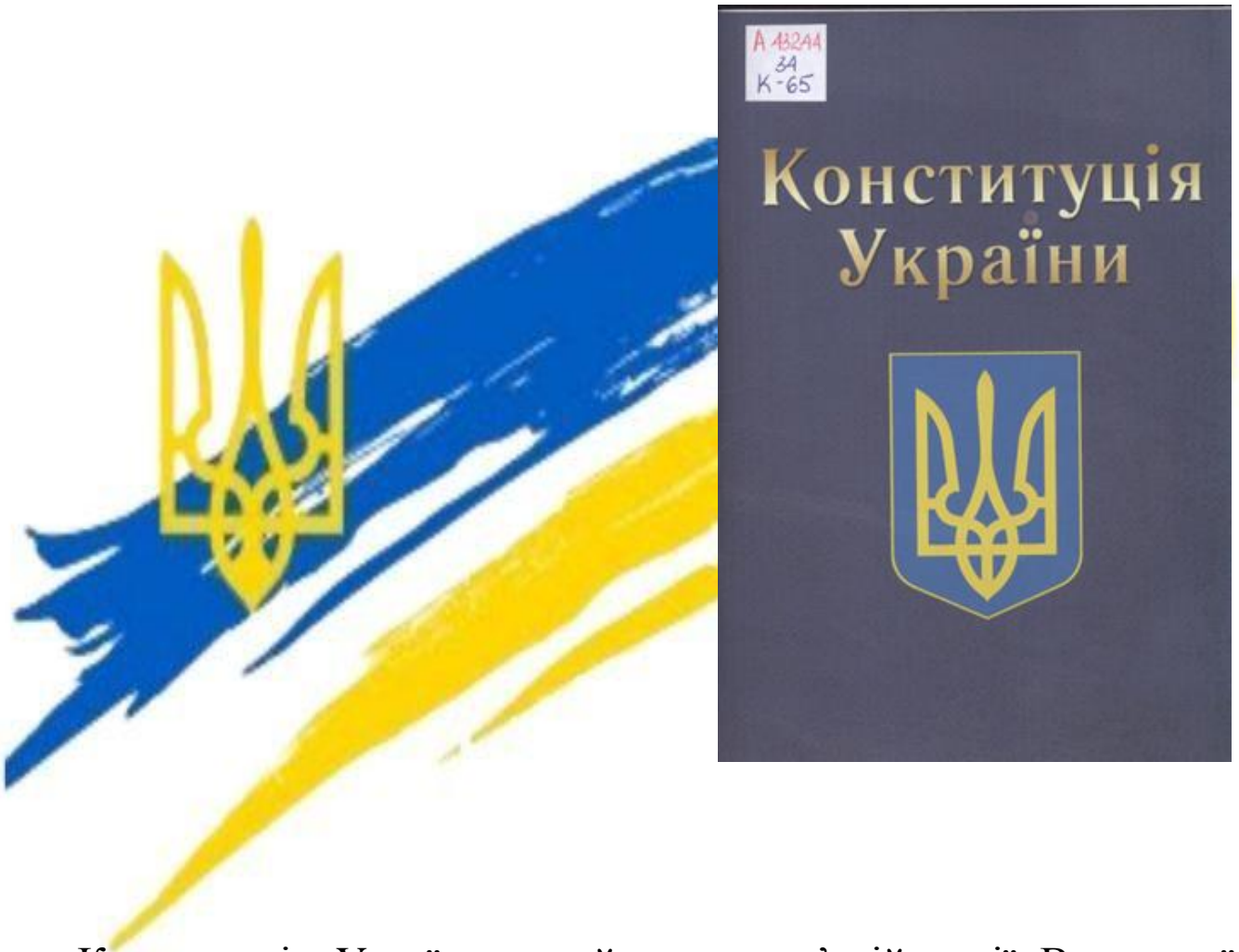

З найдавніших часів тризуб
шанується як магічний знак,
свого роду оберіг.

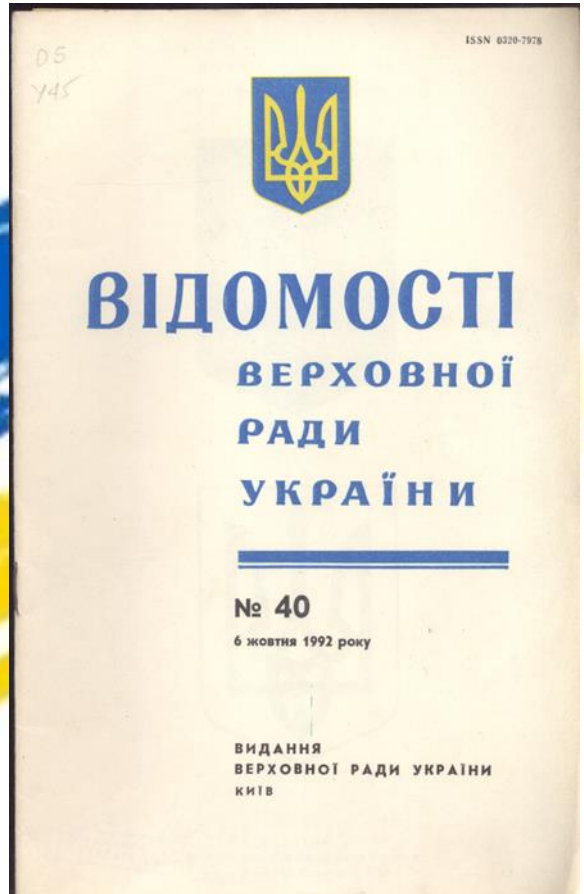
Це зображення археологи
зустрічали у багатьох
пам'ятках культури,
датованих першими
століттями нашої ери.

Законодавство України

Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Основа, 2019. – 75 с.
Зі змісту: Ст. 20. Державні символи України: Державний Герб України. – С. 9.

Про Державний Герб України: постанова Верховної Ради України від 19 лют. 1992 р. № 2137-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 40.

Зі змісту: Ст. 592: Про Державний герб України (Додаток: кольорове та чорно-біле зображення. Схематичне зображення Державного герба України).

Книги

Баїк О. І. Публічні атрибути і символи Української держави: монографія / О. І. Баїк; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". – Львів: Паіс, 2015. – 252 с.

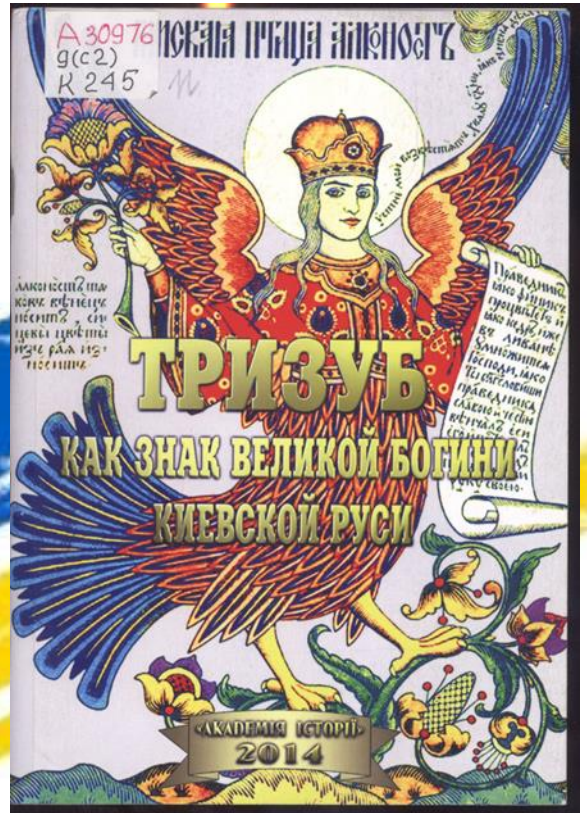
У монографії представлено й обґрунтовано розвиток правового регулювання застосування публічних атрибутів і символів Української держави від дохристиянських часів до сьогодення.

Белова О. Ф. Історія Державного герба України: до 20-ї річниці незалежності України: наук.-метод. посіб. / О. Ф. Белов, Г. І. Шаповалов; М-во культури України; Укр. ін-т нац. пам'яті; Нац. музей історії України. – Запоріжжя: Тандем А А, 2011. – 92 с.: іл.

Автори цього посібника здійснили справжній науковий прорив, запропонувавши історично обгрунтовану концепцію духовного змісту українського герба. В результаті багаторічних досліджень вони довели, що високе духовне вшанування нашого тризуба сягає прадавніх цивілізацій Середземномор'я і міцно пов'язане з обоженуванням сонця як творця життя (хрест) та предмета, який рятував життя - якоря (тризуб).

Карнаух А. Л. Тризуб как знак Великой богини Киевской Руси / Андрей Леонидович Карнаух. – Дн.: Академия истории, 2014. – 62 с.: ил.

Ця книжка дає не «ще одну трактовку Тризуба», а дає «остаточну наукову інтерпретацію Тризуба як релігійного знаку, який був символом (схематичним зображенням) Великої богині Київської Русі. Автор наводить докази того, що Тризуб є древнім релігійним знаком (подібно як хрест), який був присутній в релігіях древніх країн (у субарійців Двуріччя, в Шумері, Єгипті, Індії, Ханаані та Іудеї, Китаї, Японії, у тюрків та монголів, у середньовічній Європі) та означав Велику богиню, яка була втіленням світла-блискавки, богинею перемоги та слави, матір'ї нації.

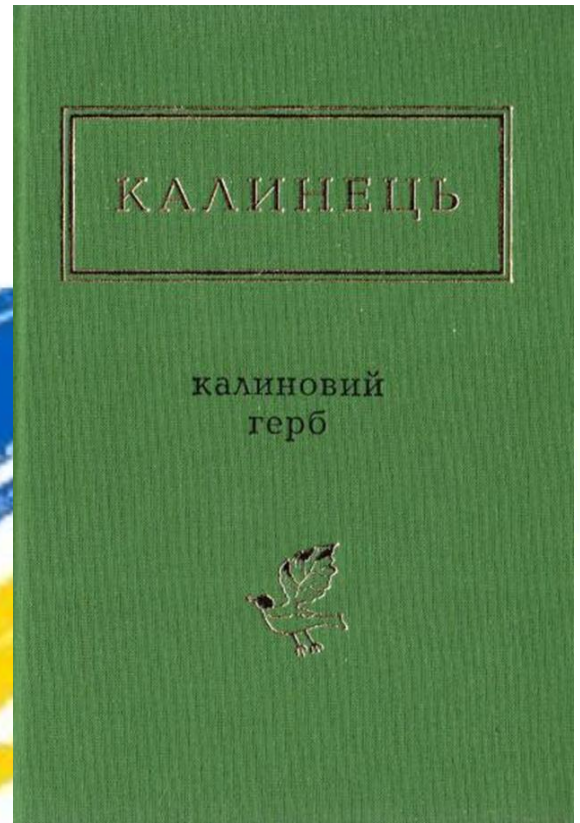

Державний герб України (домисли і дійсність) / Андрій Георгійович Луців. – Тернопіль: Джура, 2003. – 32 с.

Під тиском наукових аргументів розвіялися здогадки про суть тризуба, що існували. У брошурі подано той мінімальний обсяг знань з нарисної геометрії і креслення, який дозволяє непідготовленому читачеві зрозуміти спосіб побудови тризуба.

Його прототипом є предмет, зображений на одній із монет Великого князя Київського Володимира.

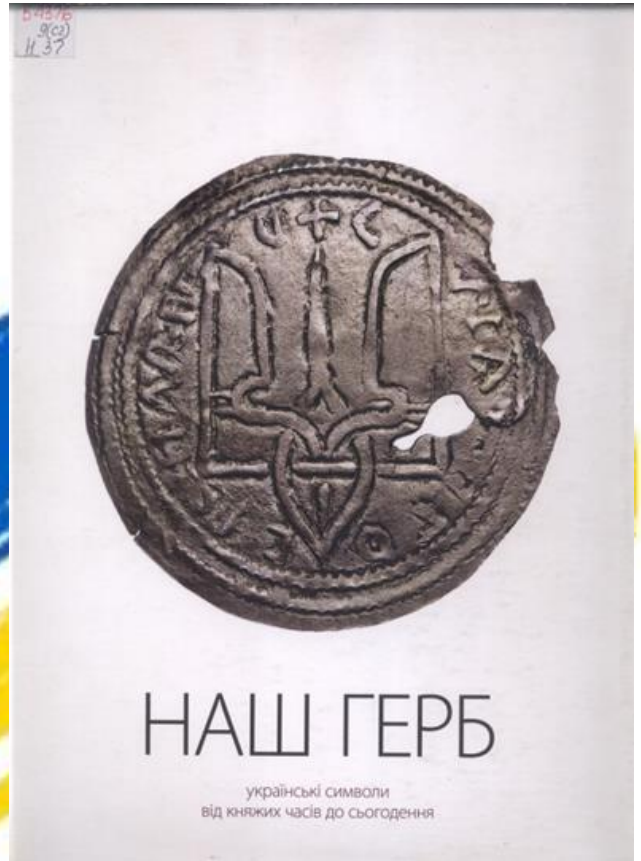
Читач бачить: прототип — це корона. Стилізована корона збоку – це малий Державний герб України. І це — історичний факт.

Калиновий герб: вибрані вірші / Ігор Калинець. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. – 319 с.

До збірника поезій Ігоря Калинця — одного з найтонших, найвишуканіших, і разом з тим, найвідважніших і найнезламніших українських поетів другої половини ХХ ст., який уперто виводив філігранні «юси» на холодному снігу радянської дійсності, увійшли вибрані вірші з різних періодів його творчості.

Наш герб: українські символи від княжих часів до сьогодення: альбом / упоряд., ред. Б. Завітій, текст А. Гречило. – Київ: Родовід, 2018. – 399 с.: іл., фот.

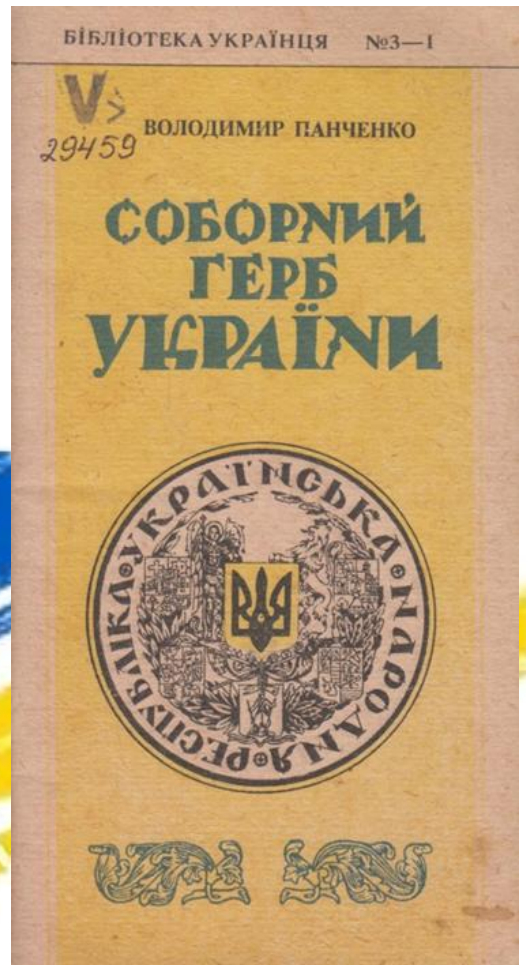
У цьому 400-сторінковому альбомі – понад 700 ілюстрацій із більш ніж 50 музеїв, архівів і бібліотек України та світу. Про наш герб – ніби простий, але досі загадковий.

«...Се оздоба питоменна, не запозичена, зв'язана з нашою тисячолітньою державною політичною і культурною історією», — писав Михайло Грушевський 100 років тому, коли тризуб було затверджено гербом УНР.

Пояснення тризуба, герба Великого Київського Князя Володимира Святого / О. Пастернак; худож. оформ. О. Ковалю; вступ. слово та ред. Б. З. Якимовича. – Київ: Веселка, 1991. – 47 с.

Ця книга про геральдичний знак князя Київського Володимира Великого розкриває таємницю походження, ідею та значення в Україні як державного герба, національного знаку і релігійного символу. Дослідження слугує поглибленню знань із української історії.

Соборний герб України / Володимир Олександрович Панченко; ред. І. О. Кресіна. – Київ: Фотовідеосервіс, 1993. – 41 с.

У книжці подано чіткі описи та аналіз старовинних гербів історичних земель та регіонів України, а також національного символу нашого народу — тризуба. Розрахована на широке коло читачів.

Сергій ШУМИЛО

ТРИЗУБ ІЗ ХРЕСТОМ

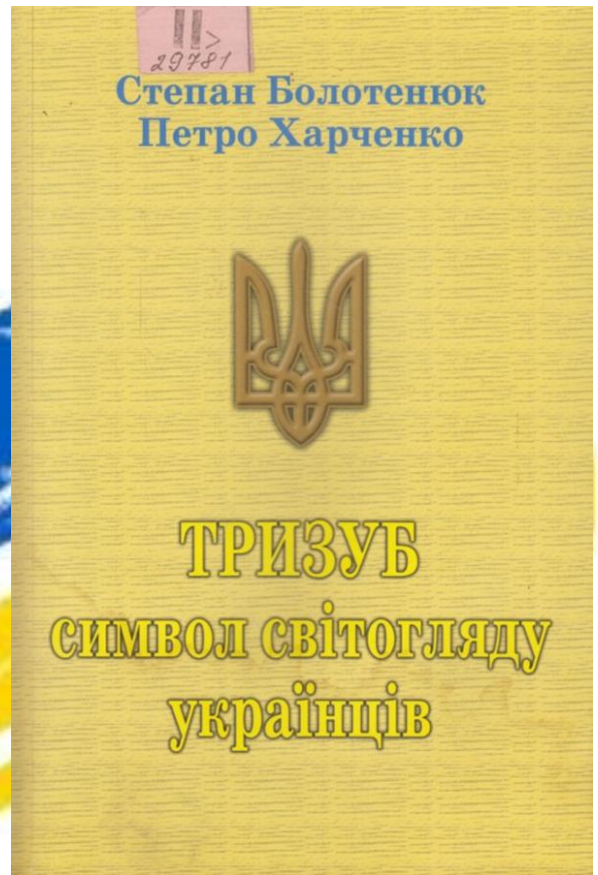
100 РОКІВ БОРОТЬБИ
ЗА ПРАВО НА ІСНУВАННЯ

Тризуб із хрестом: 100 років боротьби за право на існування / Сергій Шумило. – К.: Вид. дім журн. «Пам'ятки України», 2019. – 52 с.

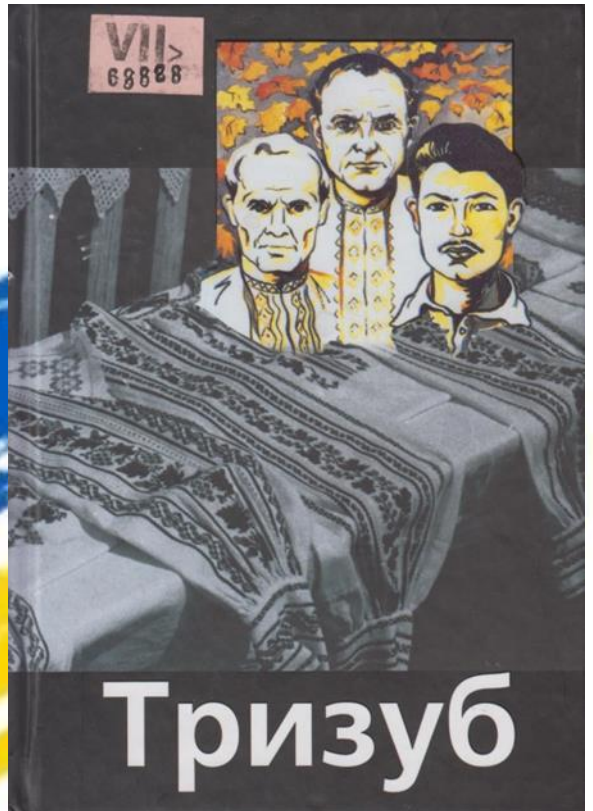
«Народна бібліотека. Пам'ятки України» — це періодичний збірник есеїв культурно-історичної тематики різних авторів від Видавничого дому журналу «Пам'ятки України».

У статті досліджується історія запровадження під час національно-визвольних змагань 1917 – 1921 рр. тризуба як державного герба незалежної України. Розглядаються суперечки навколо цього. Попри опір та намагання українських лівих та більшовиків викинути хрест з тризуба, він все одно продовжував зберігатись у національній символіці, як традиційний символ України.

Тризуб – символ світогляду українців / Степан Васильович Болотенюк, Петро Андрійович Харченко. – К.: Фенікс, 2008. – 180 с.

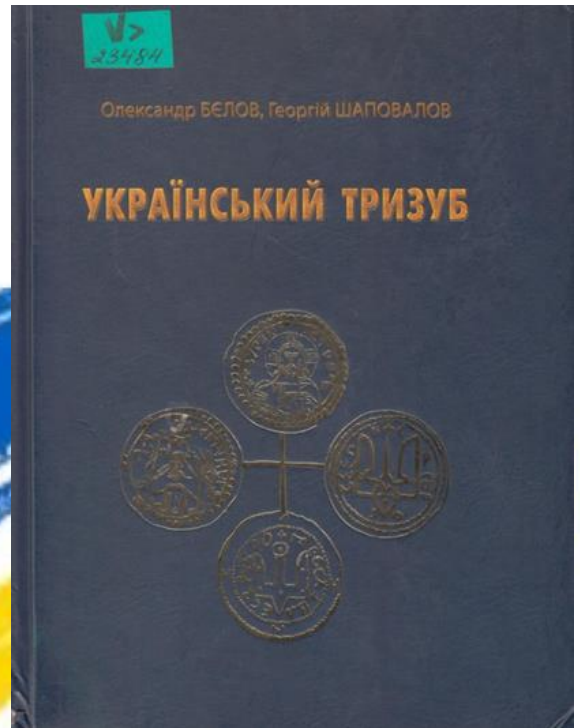
Настанова — пізнавати феномен Природи через природу Людини, а не Людину за Природою — пояснює походження Тризуба з Троїстого образу Людини. Автори показали методологічну роль Тризуба в розгортанні народної культури, його естафетне значення для ідеології життєтворення українців. Як універсальний символ загальнолюдського світогляду Тризуб відіграє і місіонерську роль у створенні нового ладу у світі, багатьом символ Тризуба допоможе пізнати свою суть.

Тризуб: поезії та публіцистика / Володимир Косовський, Андрій Кравець-Кравченко, Євген Чередниченко; упоряд. Віталій Шевченко. – К.: Факт, 2008. – 328 с.

У цій книзі під символічною назвою зібрано поезії трьох авторів з мальовничого Фастівського краю на Київщині — трьох друзів і однодумців, членів місцевого осередку ОУН, що діяв у місті над річкою Унавою та навколишніх селах на початку 40-х років минулого століття.

Український тризуб: історія дослідження та історичний реконструкт: монографія / Олександр Федорович Белов, Георгій Іванович Шаповалов; НАН України, Ін-т укр. археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К.; Запоріжжя: Дике Поле, 2008. – 264 с.

У монографії досліджується історія вивчення українського тризуба у ХІХ - на початку ХХІ ст. Показано спроби багатьох авторів довести його походження та їх намагання зрозуміти його значення. Доведено походження сучасного Державного герба України від поєднання двох прадавніх язичеських та християнських символів — хреста та якоря, що означають віру та надію на спасіння.

Хмельовський О. М. Тризуб: Таємне вчення українців / Орест Михайлович Хмельовський; Міжнар. Акад. фундамент. основ буття. – Луцьк: Терен, 2004. - 288 с.: іл. – (Теорія образотворення; кн. IV-1).

Книга містить авторську підбірку й аналіз інформаційно-методичних матеріалів для загального пізнання Закону Бог і Бог та Його знакових сутностей. Ця книга є методологічним посібником для школи Адептів українського знання «ОР-і» й буде корисною всім, хто вивчає власну суть, суть Людини, Землі, Всесвіту не тільки за науковими джерелами, але й за практикою віри, мистецтва й філософії.

Електронні ресурси

Архівні документи з питання створення Державного Герба України [Електронний ресурс] / Укр. Ін-т нац. пам'яті. – Електрон. дані. – Режим доступу:

https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/userupload/arhivni_dokumenti_z_pitannya_stvorenniya_derzhavnogo_gerba_ukrayini.pdf.

19 лютого - День Державного Герба України. Його історія [Електронний ресурс] / Збройні Сили України. – Електрон. дані. – Режим доступу:

https://www.zsu.gov.ua/new_page/602f75a8c702882680d95efe.

Сьогодні День Державного Герба. 5 цікавих фактів про український символ [Електронний ресурс] / Армія INFORM. – Електрон. дані. – Режим доступу:

<https://armyinform.com.ua/2020/02/19/sogodni-den-derzhavnogo-gerba-5-czikavyh-faktiv-pro-ukrayinskyj-symbol/>.

Книги з фонду Національної історичної бібліотеки України.

Електронна доставка документів. Послуга платна

<https://nibu.kyiv.ua/about/poslugi/>

Віртуальну виставку підготувала
бібліограф Бутенко С.А.